

Plan Odnowy Miejscowości Hedwiżyn

na lata 2022-2029

Biłgoraj, 2022

SPIS TREŚCI

Wstęp	2
Opis miejscowości	4
Położenie	5
Mapa 1. Położenie wsi Hedwiżyn w gminie Biłgoraj	5
Gleby	6
Zasoby naturalne	8
Dziedzictwo kulturowe	9
Demografia i rynek pracy	10
Liczba ludności	10
Struktura wieku ludności	11
Bezrobocie i jego struktura	11
Potencjał gospodarczy	11
Rolnictwo	12
Sektor pozarolniczy	12
Turystyka	14
Mapa 2. Szlaki turystyczne na terenie Gminy Biłgoraj	17
tereny inwestycyjne	18
Sieć Gazowa	19
Infrastruktura komunikacyjna	19
Mapa 3. Układ komunikacyjny Gminy Biłgoraj	20
Infrastruktura wodno-kanalizacyjna	21
Infrastruktura społeczna	22
Wychowanie i edukacja	22
Kultura	25
Sport i rekreacja	26
Kapitał społeczny	26
Analiza SWOT	30
WIZJA STRATEGICZNEGO ROZWOJU Miejscowości	33
REZULTATY KONSULTACJI SPOŁECZNYCH- do uzupełnienia po przeprowadzeniu konsultacji	35
Wykaz zadań planowanych do realizacji w latach 2022-2029	36

WSTĘP

Plan Odnowy Miejscowości Hedwiżyn jest dokumentem strategicznym określającym rozwój wsi w sferze społeczno-gospodarczej na lata 2022-2029, poprzez realizację wskazanych zadań.

Plan został opracowany w celu stworzenia całościowej wizji rozwoju miejscowości, uwzględniającej czynniki zewnętrzne i wewnętrzne wpływające na możliwość realizacji planowanych działań oraz umożliwienia beneficjentom pozyskania środków zewnętrznych na realizację zadań. Odnowa i rozwój wsi jest wypadkową wielu działań, wśród których pierwsze miejsce zajmuje aktywność, zaangażowanie i solidarna postawa mieszkańców, dlatego też w przygotowaniu dokumentu od samego początku uczestniczyli aktywnie mieszkańcy, sołtys, radni dbając by realizowane zadania odpowiadały rzeczywistym potrzebom i mogły w pełni wykorzystać istniejący potencjał i szanse rozwoju miejscowości. Mieszkańcy mieli również możliwość wypowiedzenia się podczas konsultacji społecznych przeprowadzonych w formie ankiety na przełomie maja i czerwca 2022 roku.

Zadania ujęte w Planie Odnowy Miejscowości wpisują się w założenia Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020. Plan może stanowić również dokument pomocniczy przy planowaniu działań współfinansowanych z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, oraz Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027.

Przedkładany Plan Odnowy Miejscowości jest spójny z dokumentami strategicznymi kraju, regionu oraz Gminy Biłgoraj.

Plan Odnowy Miejscowości jest dokumentem otwartym, a zapisane w nim zadania będą aktualizowane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych jak i zewnętrznych oraz pojawiających się nowych możliwości. Uwzględniane będą również nowe potrzeby zgłaszane przez mieszkańców, władze samorządowe gminy, organizacje pozarządowe i nieformalne grupy mieszkańców, sektor publiczny i prywatny.

Plan Odnowy Miejscowości Hedwiżyn na lata 2022-2029

Plan Odnowy Miejscowości Hedwiżyn poprzez realizację wskazanych w nim przedsięwzięć przyczyni się do podniesienia standardu życia jego mieszkańców oraz zwiększenia atrakcyjności całej miejscowości

Dokument zawiera niezbędne składowe: charakterystyka miejscowości, inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości, ocena mocnych i słabych stron miejscowości, wykaz planowanych zadań.

OPIS MIEJSCOWOŚCI

Miejscowość powstała na początku XIX w. pod nazwą Susiec Tereszpolski, w 1834 r. funkcjonowała już z dodatkiem „od niedawna zwana Hedwiżyn”. Hedwiżyn należał do Ordynacji Zamojskiej. Znajdował się w nim mały folwark. W XIX w. ordynacja osadziła we wsi kilka rodzin kolonistów niemieckich. W 1927 r. Michał Wolanin i Szczepan Szuper założyli we wsi Ochotniczą Straż Pożarną. W okresie I wojny światowej w pobliżu miejscowości wybudowana została kolej wąskotorowa, której stacja w okresie międzywojennym nosiła nazwę Jadwiżyn. 15 września 1939 r. wieś spłonęła w wyniku bombardowania. Część jej mieszkańców została wysiedlona i wywieziona do obozu na Majdanku. 28 maja 1943 r. partyzanci z oddziału AK „Biskupa” przygotowali przy figurze św. Jana (między Hedwiżynem a Panasówką) zasadzkę na szefa biłgorajskiego gestapo – Colba. Niemiec raniony zdołał jednak uciec do Hedwiżyna.

W pobliżu Hedwiżyna znajduje się wyrobisko kopalni Gliniska (teren gminy Tereszpól) gdzie płytkowo w podłożu zalegają wapienie trzeciorzędowe, do niedawna eksploatowane w dużym kamieniołomie. W okresie okupacji w kamieniołomach tych niewolniczo pracowali więźniowie obozu w Dylach. Niedaleko wsi znajduje się również Bagno Tałandy, gdzie występuje wiele gatunków roślin charakterystycznych dla borów bagiennych i torfowisk. Należą do nich modrzewica zwyczajna, bobrek trójlistkowy, przygiełka brunatna, rosiczka okrągłolistna, wełnianka pochwowata, żurawina błotna, brzoza omszona, wierzba borówkolistna i kilka gatunków turzyc.

W Hedwiżynie znajduje się murowany kościół parafialny rzymskokatolicki p.w.

Św. Jadwigi Śląskiej. Do małej architektury sakralnej zaliczyć można murowaną kapliczkę domkową adaptowaną z domku dróżnika, 3 figury kamienne pochodzące z 1909 r., 1918r. i z 1950 r. oraz drewnianą kapliczkę domkową. Ponadto przed Zakładem Wapienno – Piaskowym „MEGOLA” stoi granitowa figura dwóch osób, symbolizująca „sojusz robotniczo – chłopski”. Na uwagę zasługuje również dąb szypułkowy o pomnikowych rozmiarach: obwodzie ok. 600 cm i wysokości 25 m.

W miejscowości jest Szkoła Podstawowa i remiza OSP.

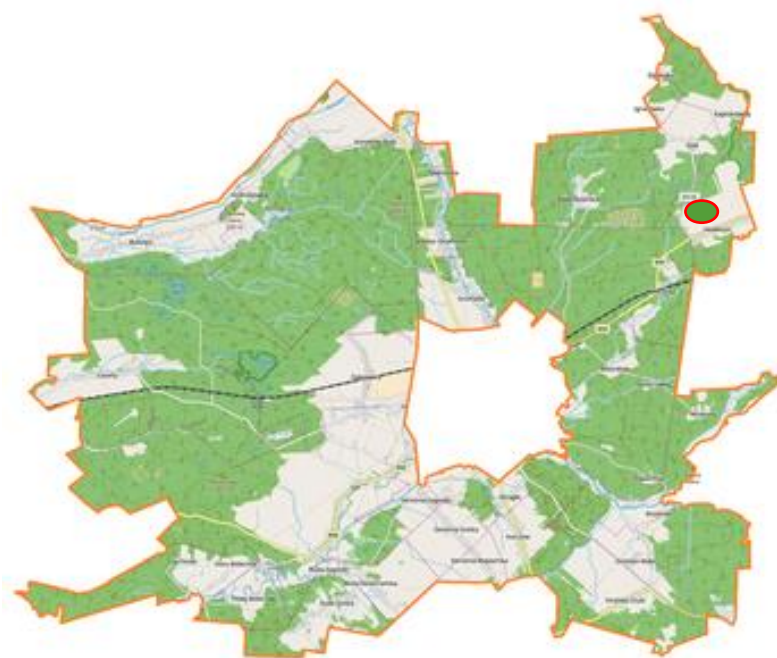
Przez wioskę przebiega pieszy szlak „Roztoczański” , rowerowy szlak „Aktywnie i wirtualnie”, szlak rowerowy ‘Pogranicze Regionów-Wzgórze Polak (łącnik) oraz „Szlak Głuszcza. Co roku, w drugą niedzielę stycznia, Gminny Ośrodek Kultury w Biłgoraju,

Stowarzyszenie „Jadwiżanie” z Hedwiżyna, jednostka OSP, społeczność wioski oraz uczniowie miejscowej szkoły organizują Przegląd Kolęd i Pastorałek, w którym prezentują się w świątecznym repertuarze wszystkie gminne zespoły z Zespołem Śpiewaczym „Stok” z Hedwiżyna na czele.

POŁOŻENIE

Gmina Biłgoraj położona jest w południowej części województwa lubelskiego, w podregionie chełmsko-zamojskim, w powiecie biłgorajskim. Zajmuje obszar 263 km², co stanowi 15,6% powierzchni powiatu oraz 1,0% powierzchni województwa. Gmina Biłgoraj jest **największą pod względem powierzchni gminą w powiecie biłgorajskim**.

Wieś Hedwiżyn położona jest w północno wschodniej części Gminy Biłgoraj. Powierzchnia to 6.3 km², co stanowi 2,4% powierzchni gminy.

Gmina Biłgoraj i położenie miejscowości Hedwiżyn

Mapa 1. Położenie wsi Hedwiżyn w gminie Biłgoraj

Gmina Biłgoraj cechuje się stosunkowo **dobrą dostępnością komunikacyjną**. Przez środkową część gminy przechodzą dwie drogi wojewódzkie nr 835 (Lublin – Wysokie – Biłgoraj – Sieniawa – Przeworsk – Kańczuga – Dynów – Grabownica Starzeńska) oraz nr 858 (Zarzecze – Biłgoraj – Zwierzyniec – Szczebrzeszyn). Ponadto przez południową część gminy przebiega fragment drogi wojewódzkiej nr 853 (Nowy Majdan – Tomaszów Lubelski). W bliskiej odległości, ok. 20 km od granic administracyjnych Gminy Biłgoraj, biegnie droga krajowa nr 74. Przez teren gminy przebiegają również linia kolejowa normalnotorowa nr 66 Zwierzyniec – Stalowa Wola oraz linia szerokotorowa nr 65 relacji Hrubieszów – Sławków Południowy, łącząca Śląsk z Ukrainą. Gmina znajduje się w odległości ok. 85 km od Lublina i ok. 50 km od Zamościa. Gmina Biłgoraj jest położona w niedalekiej odległości od dwóch portów lotniczych: w Rzeszowie oraz podlubelskim Świdniku.

Na układ osadniczy gminy składa się **40 miejscowości**: Andrzejówka, Brodziaki, Bukowa, Ciosmy, Cyncynopol, Dąbrowica, Dereźnia Majdańska, Dereźnia Solska, Dereźnia Zagrody, Dyle, Edwardów, Gromada, Hedwiżyn, Ignatówka, Jachosze, Kajetanówka, Kolonia Sól, Korczów, Korytków Duży, Majdan Gromadzki, Nadrzecze, Nowy Bidaczów, Okrągłe, Podlesie, Rapy Dylańskie, Ratwica, Ruda Solska, Ruda Zagrody, Smólsko Duże, Smólsko Małe, Sól, Stary Bidaczów, Teodorówka, Wola Dereźniańska, Wola Duża, Wola Mała, Wolaniny, Zagrody Dąbrowickie, Zagumnie, Żelebsko. Na obszarze gminy utworzono **28 sołectw**: Andrzejówka, Brodziaki, Bukowa, Ciosmy, Dąbrowica, Dereźnia Solska, Dereźnia Zagrody, Dyle, Gromada, Hedwiżyn, Ignatówka, Kajetanówka, Korczów, Korytków Duży, Majdan Gromadzki, Nadrzecze, Nowy Bidaczów, Okrągłe, Rapy Dylańskie, Ruda Solska, Smólsko Małe, Smólsko Duże, Sól Druga, Sól Pierwsza, Stary Bidaczów, Wola Dereźniańska, Wola Duża-Wola Mała, Wolaniny). Największym pod względem powierzchni sołectwem na terenie Gminy Biłgoraj jest Wola Duża i Mała (35,7 km², 13,6% powierzchni gminy), natomiast najmniejszym Majdan Gromadzki (1,9 km², 0,7% powierzchni gminy). Największą miejscowością Gminy Biłgoraj jest Sól.

GLEBY

Gleby na terenie Hedwiżyna pozostają w ścisłej korelacji z budową geologiczną podłoża oraz formami roślinnymi. Na typologię gleb mają również wpływ warunki

klimatyczne, wodne, rzeźba terenu i działalność człowieka. Gmina Biłgoraj należy do janowsko-biłgorajskiego regionu glebowo-rolniczego. Na terenie Gminy Biłgoraj, zgodnie z podziałem kompleksów przydatności rolniczej gleb ornych, przeważają: kompleks żytni słaby i bardzo słaby oraz kompleks żytni dobry. Warunkuje to występowanie gleb IV, V i VI klasy bonitacyjnej, które stanowią 94,4% gruntów ornych z terenu gminy. Najmniejszą powierzchnię zajmują najbardziej urodzajne gleby – III klasy bonitacyjnej (5,6%) zaliczane do kompleksu pszennego wadliwego, żytniego bardzo dobrego i dobrego oraz zbożowo-pastewnego mocnego.

Podział gruntów ornych i użytków zielonych według klas bonitacyjnych w miejscowości Hedwiżyn

Klasa bonitacyjna gruntów ornych	Powierzchnia (ha)	% z całej powierzchni
IV a	6,2618	1,00
IV b	37,7265	6,03
V	104,3468	16,68
VI	167,5996	26,80
Klasa bonitacyjna użytków zielonych	Powierzchnia (ha)	% powierzchni
IV z	0,0360	0,01
V z	1,3485	0,22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków Starostwa Powiatowego w Biłgoraju.

Wśród rodzajów gleb na obszarze przeważają gleby bielcowe, pseudobielcowe, gleby brunatne właściwe, gleby brunatne wylugowane, gleby płowe, torfowe i torfowo-mułowe. W dolinach rzecznych i zagłębieniach terenu występują gleby hydrogeniczne (torfowo piaszczysto-pylaste oraz organiczno-mineralne) charakteryzujące się wysokimi

poziomami wód gruntowych. Natomiast wśród kompleksów trwałych użytków zielonych przeważają lasy.

ZASOBY NATURALNE

Na terenie Gminy Biłgoraj występują **surowce mineralne** związane z utworami trzeciorzędu i czwartorzędu. Z trzeciorzędem związane są utwory węglanowe, które są wykorzystywane jako kamienie drogowe i budowlane oraz surowce ilaste ceramiki budowlanej i do produkcji kruszywa lekkiego. Czwartorzędowe surowce mineralne to kruszywo naturalne i torfy.

Wykaz złóż kopalin na terenie Gminy Biłgoraj w tym Hedwiżyn

Nazwa złoża	Stan zaangażowani a złoża ¹	Zasoby geologiczno- bilansowe	Zasoby przemysłowe	Wydobycie
<u>piaski i żwiry</u>				
Andrzejówka	R	911 tys. ton	-	-
Bidaczów	R	366 tys. ton	-	-
Bidaczów Stary	Z	14 tys. ton	-	-
Rapy Dylańskie	T	182 tys. ton	-	-
Wolaniny II	E	182 tys. ton	-	16 tys. ton
<u>kamienie łamane i bloczne</u>				
Żelebsko	Z	1 405 tys. ton	-	-
<u>surowce ilaste ceramiki budowlanej</u>				
Sól	P	4 235 tys. m ³	-	-
<u>surowce ilaste do produkcji kruszywa lekkiego</u>				

¹ Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce według stanu na 31 XII 2019 r., Państwowa Służba Geologiczna, Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2020. Skrótów literowych dotyczących stanu zagospodarowania zasobów w wykazach złóż oznaczają:

E – złoża eksploatowane;

P – złoża o zasobach rozpoznanych wstępnie;

R – złoża o zasobach rozpoznanych;

Z – złoża, z którego wydobywanie zostało zaniechane;

T – złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo.

Plan Odnowy Miejscowości Hedwiżyn na lata 2022-2029

Sól	R	10 226 tys. m ³	-	-
<u>piaski kwarcowe do produkcji cegły wapienno-piaskowej</u>				
Hedwiżyn	R	1 151,00 tys. m ³	-	-
Dyle	E	1 314,20 tys. m ³	-	1,10 tys. m ³

Źródło: Opracowanie własne na podstawie na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego.

DZIEDZICTWO KULTUROWE

Zgodnie z **wykazem zabytków** nieruchomości dla województwa lubelskiego i zabytków archeologicznych województwa lubelskiego, prowadzonym przez Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, według stanu na dzień 12 stycznia 2021 r **cennymi obiektami środowiska kulturowego** na terenie miejscowości są drewniane i murowane kaplice oraz kapliczki.

Do Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Biłgoraj prowadzonej w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości wpisane są nw. obiekty usytuowane w m. Hedwiżyn:

Hedwiżyn				
1	KRZYŻ DREWNIANY	XX w.		
2	FIGURA KAMIENNA ŚW. MARYJA	1950 r.		
3	FIGURA KAMIENNA	1918 r.		
4	KAPLICZKA DOMKOWA	XX w.		
5	KAPLICZKA DOMKOWA MUROWANA	1958 r.		
6	POMNIK KAMIENNY „Sojusz robotniczo- chłopski”	I. 70. XX w.		
7	FIGURA KAMIENNA	1918 r.		
8	FIGURA KAMIENNA	1909 r.		
9	STANOWISKO ARCHEOLOGICZNE 512192		AZP 91-84 nr 4 Hedwiżyn st. 2	
10	STANOWISKO ARCHEOLOGICZNE 512193		AZP 91-84 nr 5 Hedwiżyn st. 3	

DEMOGRAFIA I RYNEK PRACY

Ludność uznawana jest za jeden z najważniejszych zasobów lokalnych, zaś czynnik ludzki za podstawowe źródło szeroko pojętego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz ważny czynnik konkurencyjności. Liczba i struktura ludności, będące następstwem procesów demograficznych zachodzących na danym obszarze, w znacznym stopniu wpływają na całokształt procesów społecznych i ekonomicznych. Analiza przemian w sferze demografii stanowi podstawę wszelkich ocen sytuacji społeczno-gospodarczej oraz analiz konkurencyjności, jak również jest jedną z najważniejszych przesłanek podejmowania decyzji związanych z polityką lokalną i regionalną.

LICZBA LUDNOŚCI

Zgodnie z danymi statystycznymi obszar miejscowości w końcu 2021 r. zamieszkiwało **687 osób** (326 kobiet i 361 mężczyzn).

STRUKTURA WIEKU LUDNOŚCI

Niezwykle istotnym składnikiem potencjału demograficznego jest struktura demograficzna ludności, w tym przede wszystkim **struktura wiekowa**. Na terenie miejscowości według danych na koniec 2021 r. w strukturze wieku ludności, według ekonomicznych grup wieku, dominują osoby w wieku produkcyjnym – 385 Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 169 a w wieku poprodukcyjnym 133 mieszkańców obszaru. W porównaniu do powiatu biłgorajskiego oraz województwa lubelskiego proporcje między ludnością w wieku produkcyjnym, poprodukcyjnym i przedprodukcyjnym na analizowanych terenie są dość korzystne. Jednakże należy zauważyć, że na terenie Gminy Biłgoraj, w porównaniu do roku 2010, nastąpił zdecydowany wzrost odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym (o 3,2 pkt proc.), przy jednoczesnym spadku odsetka ludności w wieku przedprodukcyjnym (o 2,5 pkt proc.) i produkcyjnym (o 0,7 pkt proc.), co niewątpliwie świadczy o postępującym **procesie starzenia się społeczeństwa** na tym terenie. Do wzrostu odsetka populacji osób starszych istotnie przyczyniło się obniżenie liczby urodzeń i wydłużanie się przeciętnego trwania życia mieszkańców obszaru. Z jednej strony wydłużenie trwania życia jest zjawiskiem pozytywnym i w sytuacji postępu automatyzacji gospodarki pozwala na łatwiejsze zagospodarowanie dostępnych zasobów pracy. Jednak z drugiej strony wymaga konieczności zabezpieczenia odpowiednich dla osób starszych rozwiązań oraz usług społecznych i zdrowotnych.

BEZROBOCIE I JEGO STRUKTURA

Według stanu na koniec 2021r. na obszarze miejscowości zarejestrowanych było 10 osób bezrobotnych (8 kobiet i 2 mężczyzn) bezrobotnych

POTENCJAŁ GOSPODARCZY

Użytki rolne zajmują 317,32 ha powierzchni miejscowości, a ich struktura użytkowania wykazuje proporcje charakterystyczne dla obszarów wiejskich o charakterze rolniczym – zdecydowanie dominują użytki orne - 287,89 ha, łąki trwałe zajmują jedynie – 1,08 ha.

Grunty zabudowane i zurbanizowane stanowią 4,44 % obszaru. Osadnictwo – ukształtowane historycznie – wykorzystuje przede wszystkim tereny odlesione i rozwinęło się głównie wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz dolin rzecznych. Istniejący układ przestrzenny charakteryzuje się występowaniem zarówno zwartych, jak i rozproszonych form osadnictwa, z dominującą zabudową jednorodzinną i zagrodową.

ROLNICTWO

Wiodącą rolę w strukturze własnościowej gospodarstw odgrywały gospodarstwa indywidualne, które stanowiły 99,9% gospodarstw na analizowanym terenie.

Czynnikiem wpływającym na stan rolnictwa i intensywność produkcji rolnej jest struktura agrarna. Analiza dostępnych danych wskazuje, że Hedwiżyn charakteryzuje się **niekorzystną strukturą agrarną**, zarówno w skali województwa, jak i na tle powiatu biłgorajskiego.

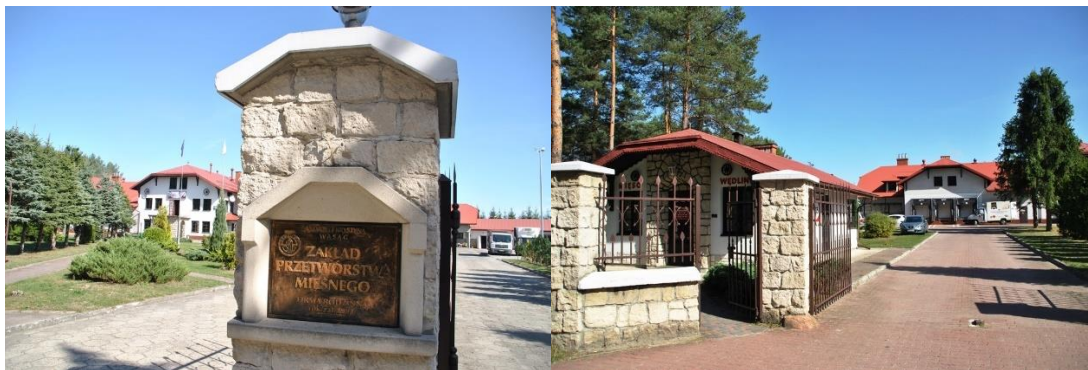
SEKTOR POZAROLNICZY

Na obszarze miejscowości na koniec 2021 r. w **rejestrze REGON** zaewidencjonowane były 230 podmioty.

Większe podmioty to: Zakład Mięsny WASĄG – producent wędlin ekologicznych, oraz Zakład Wapienno-Piaskowy – producent silikatów .

Zdecydowana większość – 98,0% - zarejestrowanych podmiotów działała w sektorze prywatnym. W 2021 r. najliczniejszą grupę stanowiły **osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą** (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne)

Plan Odnowy Miejscowości Hedwiżyn na lata 2022-2029

TURYSTYKA

Jednym z podstawowych elementów zagospodarowania turystycznego, w skład którego wchodzi różnego rodzaju obiekty noclegowe i urządzenia towarzyszące, pozwalające turystom na przebywanie poza miejscem stałego zamieszkania jest **baza noclegowa**. Na bazę noclegową składa się ogół obiektów i miejsc noclegowych znajdujących się na określonym obszarze udostępnianych turystom sezonowo lub całorocznie. Charakter i struktura bazy noclegowej w znacznym stopniu zależą od uwarunkowań przyrodniczych oraz społeczno-ekonomicznych. Na zróżnicowanie bazy wpływa m.in. typ krajobrazu i warunki klimatyczne, specyficzne cechy ruchu turystycznego na danym terenie oraz charakter poszczególnych miejscowości i ich rola w recepcji ruchu turystycznego.

Warto natomiast podkreślić, iż na terenie gminy znajdują się obiekty noclegowe zakwaterowania indywidualnego – **kwatery prywatne i gospodarstwa agroturystyczne**, nieobjęte statystyką publiczną, które są miejscem odpoczynku oraz punktem wypadowym dla zwiedzania i korzystania z atrakcji dostępnych na tym obszarze. Gospodarstwa agroturystyczne działające na terenie gminy oferują nie tylko noclegi, ale również atrakcje w postaci wypożyczalni rowerów, przejażdżek konnych, kuligów, ognisk czy grzybobrania.

MIEJSCA NOCLEGOWE NA TERENIE GMINY BIŁGORAJ		
Nazwa i adres obiektu noclegowego	Liczba miejsc noclegowych	Sposób przygotowywania posiłków
"Zajazd na Rozdrożu" Sól 517, 23-400 Biłgoraj	30 miejsc (12 pokoi)	restauracja
„Zajazd Nadrzecze” Nadrzecze 3A, 23-400 Biłgoraj	130 miejsc (32 pokoje, 2 domki)	restauracja
„Karczma na Woli” Wola Duża 26, 23-400 Biłgoraj	40 miejsc (15 pokoi)	restauracja
Gospodarstwo Agroturystyczne Marka Marek Chuchro Dyle 42, 23-400 Biłgoraj	18 miejsc	we własnym zakresie
Gospodarstwo Agroturystyczne Irena Bełżek Nadrzecze 4, 23-400 Biłgoraj	12 miejsc	we własnym zakresie
Gospodarstwo Agroturystyczne Janusz Brodziak Brodziaki 9, 23-400 Biłgoraj	4 miejsca	we własnym zakresie
Gospodarstwo Agroturystyczne Lucyna Marczak Bukowa 52, 23-400 Biłgoraj	5 miejsc	we własnym zakresie
Agroturystyka Janusz Wróbel Hedwiżyn 81, 23-400 Biłgoraj	7 miejsc	we własnym zakresie
Agroturystyka Marta Kazimierowicz Wola Mała 23, 23-400 Biłgoraj	29 miejsc	we własnym zakresie
Agroturystyka „Siedlisko” Sławomir Kwik Wola Mała 49 a, 23-400 Biłgoraj	6 miejsc	we własnym zakresie

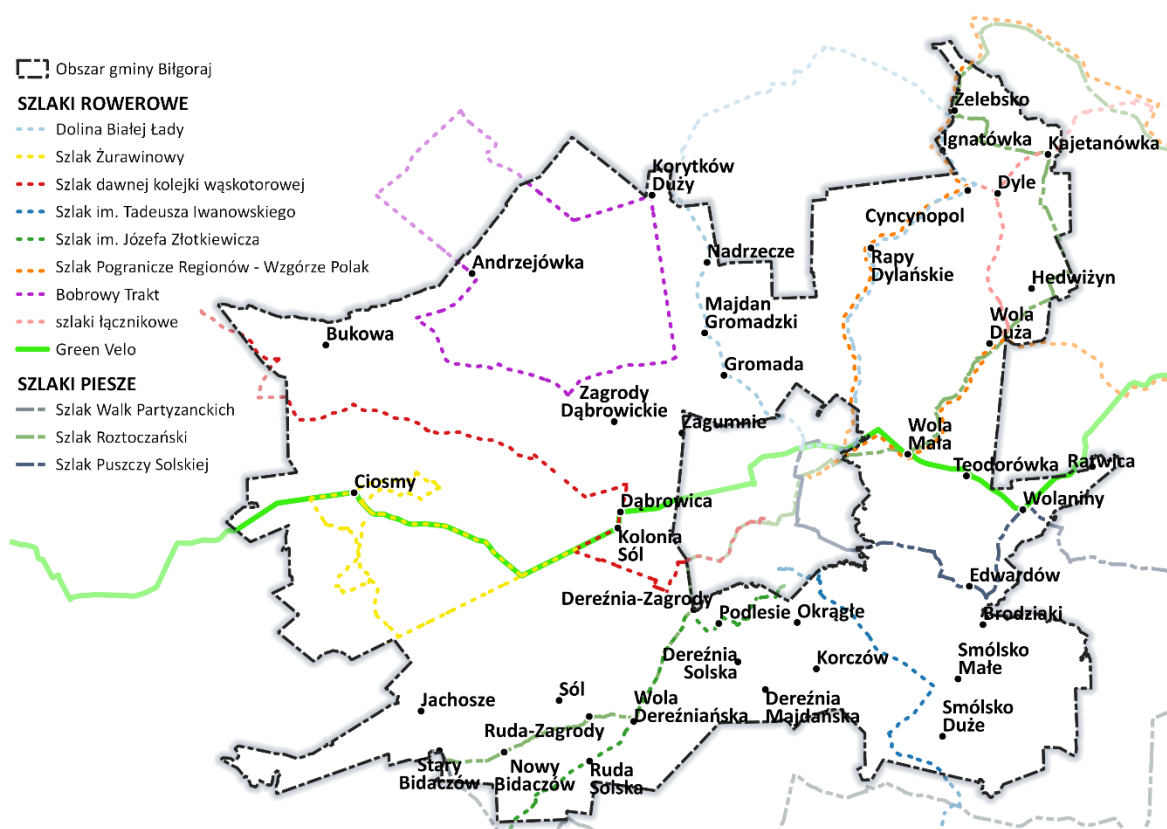
Gospodarstwo Agroturystyczne Ewa Wolanin Dereźnia Solska 71, 23-400 Biłgoraj	5 miejsc	we własnym zakresie
--	----------	---------------------

Ważnym elementem infrastruktury turystycznej jest również istniejąca sieć szlaków i tras turystycznych – pieszych, rowerowych i samochodowych. Ruch turystyczny na obszarze Gminy Biłgoraj obejmuje różnego rodzaju trasy. Przez teren gminy przebiegają liczne szlaki rowerowe w tym szlaki przebiegające przez miejscowość Hedwiżyn:

- **Szlak łącznikowy szlaku Pogranicze Regionów – Wzgórze Polak** – znakowany kolorem zielonym, o długości ok. 10 km (Lipowiec-Kajetanówka-Dyle- **Hedwiżyn**- Źródełka Rzeki Stok). Szlak łączy północną część szlaku Pogranicze Regionów- Wzgórze Polak z częścią południową, umożliwiając skrócenie trasy w przypadku zmęczenia bądź załamania pogody.
- **Szlak Aktywnie i Wirtualnie po Ziemi Biłgorajskiej**– znakowany kolorem czarnym o łącznej długości ok. 95 km. Trasa szlaku przebiega po najbardziej atrakcyjnych przyrodniczo i kulturowo terenach Gminy Biłgoraj w tym przez **m.Hedwiżyn**, wykorzystując m.in. istniejące już rowerowe i piesze szlaki turystyczne.
- **Szlak Głuszca**- znakowany kolorem czarnym, o długości ok. 20 km (Biłgoraj (zalew Bojary) – szkołka Nadleśnictwa Biłgoraj – ścieżka edukacyjna nadleśnictwa Biłgoraj – zbiornik p. poż na Osie – Ambra S. A na Woli – **Hedwiżyn** – źródelka rzeki Stok – przejazd kolejowy LHS – Wola Mała – Biłgoraj Stawy Ćwikły)

Trasy piesze, przebiegające przez obszar wsi Hedwiżyn

- **Szlak Roztoczański** – znakowany kolorem żółtym, o długości ok. 54 km (Bidaczów Stary - Bidaczów Nowy - Ruda Zagrody - Wola Dereźniańska – Dereźnia Zagrody - Kolonia Sól - Biłgoraj - Wola Mała - Wola Duża - **Hedwiżyn** - Kajetanówka – Żelebsko - Trzęsiny - Lipowiec - Wzgórze Polak – Zwierzyniec). Szlak prowadzi z Równiny Biłgorajskiej przez Roztocze Zachodnie do stolicy Roztocza Środkowego Zwierzyńca.

Mapa 2. Szlaki turystyczne na terenie Gminy Biłgoraj

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OpenStreetMap.

Ponadto, przed miejscowość przebiega również tras samochodowa „**Szlakiem krain geograficznych: Równiny Biłgorajskiej, Rostocza Zachodniego i Wyżyny Lubelskiej**”, o długości ok. 104 km (Biłgoraj – Frampol – Goraj – Tarnawa – Turobin – Czernięcin – Gilów – Hosznia Ordynacka – Wólka Abramowska – Abramów – Radzięcin – Wola Radzięcka – Wola Kątecka – Dyle- **Hedwiżyn** – Biłgoraj).

Na terenie Gminy Biłgoraj wyznaczone zostały obszary cenne przyrodniczo tj. Obszary Natura 2000.

W miejscowości Hedwiżyn występuje obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Puszcza Solska PLB060008, wyznaczone rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków [Dz. U. Nr 25, poz. 133 ze zm.]. W granicach obszaru znajduje się: część Gromady, cały Majdan Gromadzki i Nadrzecze, część Korytkowa Dużego i Bukowa na południe od drogi biegnącej przez całą wieś. Ponadto północne obrzeża Dąbrowicy w rejonie ujęcia wód podziemnych oraz miejscami wschodnie peryferie miasta Biłgoraja i Woli Małej na

granicy z miastem przy drodze wylotowej w kierunku Zamościa. Cały odcinek drogi wojewódzkiej nr 858 biegnący do Zamościa też znajduje się w granicach obszaru, jak również karczma w Woli Dużej, teren przemysłowy firmy Ambra i **cała wieś Hedwiżyn**.

TERENY INWESTYCYJNE

▪ **Teren inwestycyjny w miejscowości Hedwiżyn**

Teren o powierzchni ok. 5 ha położony we wschodniej części gminy Biłgoraj, bezpośrednio przy drodze wojewódzkiej nr 858. W obszarze tym zlokalizowany jest Zakład Wapienno – Piaskowy MEGOLA. Obszar ogrodzony i zagospodarowany. Teren potencjalnych funkcji miejskich, ośrodek usług podmiejskich. Teren uzbrojony w sieć elektroenergetyczną, gazową, wodociągową i kanalizacyjną.

SIEĆ GAZOWA

Infrastruktura techniczna, utożsamiana z dostępnością i jakością urządzeń, jak i sieci przesyłowej (m.in. energetycznej, ciepłowniczej, gazowej), a także ze świadczeniem określonych usług w istotnym stopniu decyduje o atrakcyjności lokalizacyjnej gminy, wpływa na produktywność czynników wytwórczych, a także określa poziom życia jej mieszkańców.

Sieć gazowa:

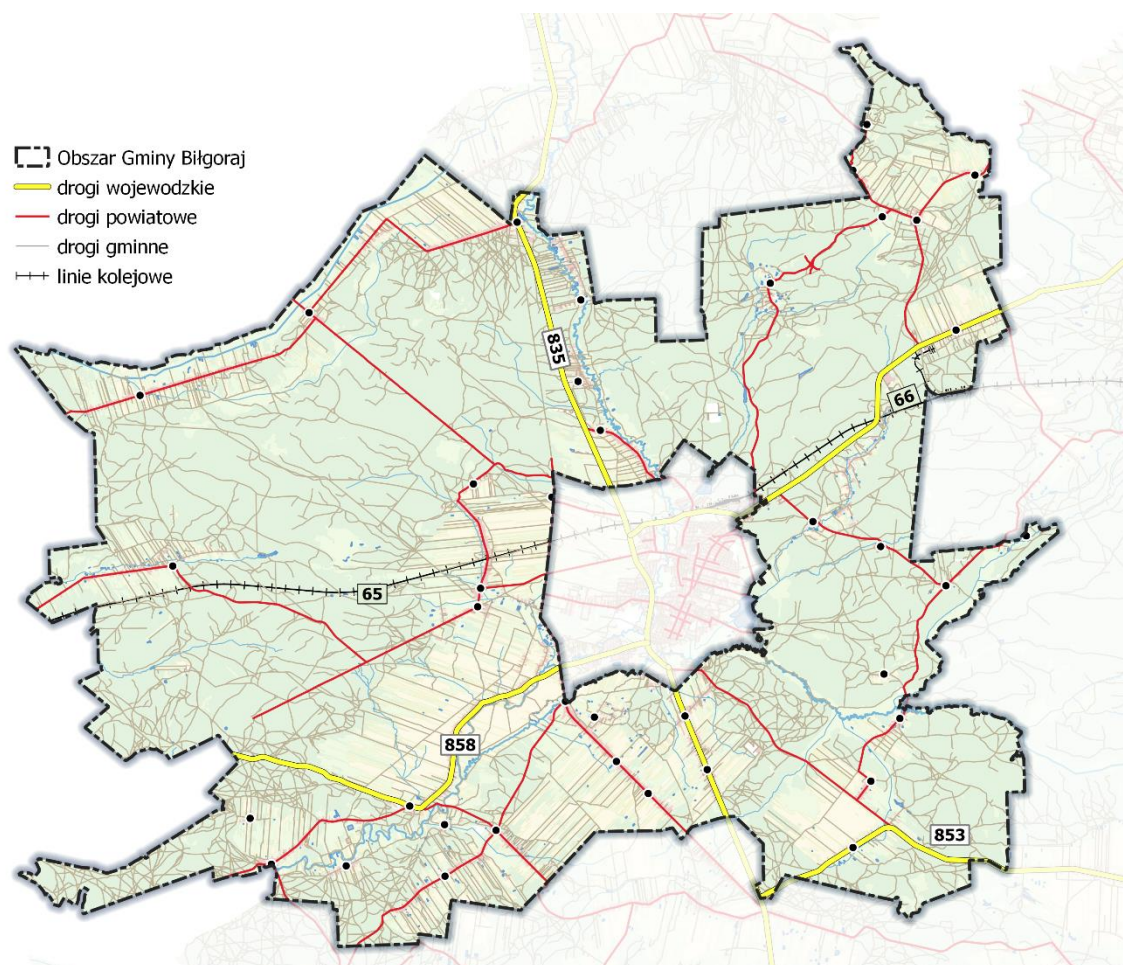
- długość czynnej sieci ogółem - 50,56 km
- czynne przyłącza do budynków ogółem - 633
- zużycie gazu przez gospodarstwa domowe w MWh – 2578,7
- ludność korzystająca z sieci gazowej - 1704

INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA

Jednym z kluczowych elementów organizacji przestrzeni, warunkującym rozwój społeczno-gospodarczy obszaru, jest jego dostępność komunikacyjna. Infrastrukturę komunikacyjną na obszarze Gminy Biłgoraj tworzy: infrastruktura drogowa, infrastruktura kolejowa oraz infrastruktura informatyczna.

Na układ funkcjonalny podstawowych powiązań drogowych obszaru gminy składają się drogi wojewódzkie oraz sieć dróg powiatowych i gminnych o łącznej długości 876 km. Przez obszar gminy nie przebiega żadna droga krajowa. Główny szkielet układu komunikacyjnego stanowi sieć dróg wojewódzkich o układzie promienistym, będących ważnymi ciągami komunikacyjnymi w skali całego regionu:

- **droga wojewódzka nr 858** (Zarzecze – Biłgoraj - Zwierzyniec – Szczebrzeszyn), przebiegająca równoleżnikowo w województwach podkarpackim i lubelskim. Łączy drogę krajową nr 19 w Zarzeczu, położonym 4 km na północ od Niska z drogą krajową nr 74 w Szczebrzeszynie, położonym 20 km na zachód od Zamościa. Droga zapewnia połączenie z miastem Biłgoraj, Zwierzyniec i Szczebrzeszynem. Miejscowości z Gminy Biłgoraj leżące przy trasie: Bidaczów Stary, Sól, Kolonia Sól, Wola Duża, Hedwiżyn.

Mapa 3. Układ komunikacyjny Gminy Biłgoraj

Źródło: Opracowanie własne.

Wewnętrzną komunikację w Gminie Biłgoraj zapewniają drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne. Drogi wojewódzkie to DW 835, oraz przebiegająca przez Hedwiżyn DW 858. Ich właścicielem jest Województwo Lubelskie – Zarząd Dróg Wojewódzkich.

Przez obszar gminy Biłgoraj przebiega 16 **dróg powiatowych** o łącznej długości 98 km. Właścicielem dróg jest Zarząd Dróg Powiatowych w Biłgoraju. Do dróg powiatowych przebiegających przez miejscowość Hedwiżyn należą:

- droga powiatowa nr 2913L Wola Radziecka - Żelebsko – Hedwiżyn;
- droga powiatowa nr 2920L Hedwiżyn-Bukownica

Dopełnieniem układu komunikacyjnego miejscowości jest sieć **dróg gminnych**, po których odbywa się ruch lokalny. Drogi gminne posiadają łączną długość 5 km, przy czym żadna z nich nie posiada docelowej nawierzchni utwardzonej (są to drogi gruntowe - utwardzone częściowo tłuczniem dla poprawy ich przejezdności)

Do głównych problemów w zakresie infrastruktury transportowej należy zaliczyć **niedorozwój techniczny i ilościowy lokalnej sieci drogowej.**

Infrastruktura telekomunikacyjna o wysokich przepustowościach stanowi obecnie element podstawowej infrastruktury technicznej zapewniającej dostęp do usług i informacji.

INFRASTRUKTURA WODNO-KANALIZACYJNA

Infrastruktura wodociągowa

Gmina Biłgoraj jest dobrze wyposażona w system wodociągowy. Stopień zwodociągowania aglomeracji wynosi ok. 98,3%. Pozostały odsetek stanowią mieszkańcy korzystający z własnych ujęć wody. Istniejąca sieć wodociągowa jest rozbudowywana w zależności od potrzeb, tj. powstawania nowych terenów inwestycyjnych. Wg stanu na koniec 2021 roku długość sieci wodociągowej na terenie Gminy Biłgoraj wynosi ok. 160 km

Obszar gminy Biłgoraj zasilany jest w wodę z 6 stacji wodociągowych/stacji uzdatniania wody, każda z własnym ujęciem wody. Stacje zlokalizowane są w miejscowościach: Sól, Dąbrowica, Hedwiżyn, Majdan Gromadzki, Okrągłe, Dyle.

Miejscowość Hedwiżyn jest wyposażona w sieć wodociągową zarówno teren zabudowany wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 858 jak i II linia zabudowy, gdzie powstają nowe budynki. Dla zapewnienia ciągłości dostaw wody planowana jest budowa sieci wodociągowej łączącej stację wodociągową w Dylach z wodociągiem w Hedwiżynie. Inwestycja ta pozwoli na zapewnienie dostawy wody do wodociągu Hedwiżyn w przypadku awarii lub konserwacji stacji wodociągowej w Hedwiżynie i odwrotnie umożliwi dostawę wody ze stacji wodociągowej w Hedwiżynie do sieci zasilanej ze stacji wodociągowej w Dylach w przypadku jej awarii lub konieczności przeprowadzenia konserwacji czy remontu.

Infrastruktura kanalizacyjna

Ścieki z terenu Gminy Biłgoraj doprowadzane są do miejskiej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w Biłgoraju przy ul. Krzeszowskiej 21 lub do gruntu z pośrednictwem oczyszczalni przydomowych. Mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia wyposażona

w 2 ciągi technologiczne jest eksploatowana od 1998 roku Przepustowość oczyszczalni wynosi $Q_{d\text{sr}} = 8\,000\text{ m}^3/\text{dobę}$ ścieków, $Q_{d\text{max}} = 10\,000\text{ m}^3/\text{dobę}$.

Właścicielem i eksploatatorem oczyszczalni ścieków jest Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Biłgoraju (spółka ze 100% udziałem Gminy Miasto Biłgoraj).

Odprowadzenie ścieków z terenu Gminy Biłgoraj odbywa się częściowo poprzez zbiorczą sieć kanalizacji sanitarnej a w miejscowościach w których brak jest zbiorczej sieci, ścieki gromadzone są w bezodpływowych zbiornikach ścieków i wywożone są na oczyszczalnię taborami asenizacyjnymi. Część gospodarstw domowych wyposażona jest w przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Część obszaru Gminy Biłgoraj wchodzi w skład aglomeracji utworzonej wspólnie z Miastem Biłgoraj. **Aglomeracja Biłgoraj o RLM 42.970 (Id Aglomeracji PLLE010).**

Aglomeracja obejmuje swoim zasięgiem Miasto Biłgoraj oraz część miejscowości Gminy Biłgoraj: Andrzejówka, Bukowa, Dąbrowica, Dereźnia Majdańska, Dereźnia Solska, Dereźnia Zagrody, Gromada, Hedwiżyn, Kolonia Sól, Korczów, Korytków Duży, Majdan Gromadzki, Nadrzecze, Okrągłe, Podlesie, Sól, Wola Duża (fragment), Wola Mała (fragment), Zagrody Dąbrowickie. Miejscowości wchodzące w obszar Aglomeracji są wyposażone w zbiorczą sieć kanalizacji sanitarnej z odprowadzeniem do oczyszczalni ścieków w Biłgoraju. W miarę zabudowywania nowych terenów w tych miejscowościach sieć jest rozbudowywana.

Wg stanu na koniec 2021 roku łączna długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Biłgoraj wynosi 141,9 km. Z przydomowych oczyszczalni ścieków korzysta 180 gospodarstw domowych a ok. 1300 gospodarstw gromadzi ścieki w zbiornikach bezodpływowych i wywozi je na oczyszczalnię w Biłgoraju. Aktualnie prowadzone jest inwestycja budowy zbiorczej sieci kanalizacyjnej w czterech miejscowościach, co znacząco zmniejszy liczbę gospodarstw domowych korzystających ze zbiorników bezodpływowych.

Miejscowość Hedwiżyn należy do Aglomeracji Biłgoraj i jest wyposażona w zbiorczą sieć kanalizacji sanitarnej zarówno teren zabudowany wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 858 jak i II linia zabudowy, gdzie powstają nowe budynki.

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

WYCHOWANIE I EDUKACJA

Plan Odnowy Miejscowości Hedwiżyn na lata 2022-2029

W Gminie Biłgoraj funkcjonuje sześć szkół podstawowych, dla których organem prowadzącym jest Gmina Biłgoraj oraz pięć szkół podstawowych, dla których organem prowadzącym jest Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych w Gminie Biłgoraj.

Lp.	Nazwa i adres szkoły	Wychowanie przedszkolne
1.	Szkoła Podstawowa w Dąbrowicy, Dąbrowica 138 a, 23-400 Biłgoraj	Oddział przedszkolny
2.	Szkoła Podstawowa im. Papieża Jana Pawła II w Dereźni Solskiej, Dereźnia Solska 1a, 23-400 Biłgoraj	Oddział przedszkolny
3.	Szkoła Podstawowa w Gromadzie, Gromada 141, 23-400 Biłgoraj	Oddział przedszkolny
4.	Szkoła Podstawowa w Hedwiżynie, Hedwiżyn 88 b, 23-400 Biłgoraj	Oddział przedszkolny
5.	Szkoła Podstawowa w Korytkowie Dużym Korytków Duży 118, 23-400 Biłgoraj	Oddział przedszkolny
6.	Zespół Szkoły Podstawowej i Przedszkola im. Mieczysława Pasiaka w Soli Sól 279, 23-400 Biłgoraj	Przedszkole
7.	Szkoła Podstawowa im. ks. Jerzego Popiełuszki w Bukowej, Bukowa 98, 23-400 Biłgoraj	Oddział przedszkolny
8.	Szkoła Podstawowa w Korczowie, Korczów 1 b, 23-400 Biłgoraj	Oddział przedszkolny
9.	Szkoła Podstawowa w Starym Bidaczowie, Stary Bidaczów 50 a, 23-400 Biłgoraj	Oddział przedszkolny
10.	Szkoła Podstawowa w Smółsku, Smółsko Małe 45, 23-400 Biłgoraj	Oddział przedszkolny
11.	Szkoła Podstawowa w Woli Dereźniańskiej, Wola Dereźniańska 93, 23-400 Biłgoraj	Oddział przedszkolny

W szkołach prowadzonych przez Gminę Biłgoraj według stanu na dzień 1 września 2021 roku uczyło się 600 uczniów szkół podstawowych w 47 oddziałach natomiast w szkołach prowadzonych przez Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych w Gminie Biłgoraj według stanu na dzień 1 września 2021 roku uczyło się 303 uczniów szkół podstawowych w 34 oddziałach szkoły podstawowej.

Szkoły podstawowe z terenu Gminy Biłgoraj oferują swoim wychowankom możliwość korzystania z bogatej oferty zajęć dodatkowych m.in. organizują koła zainteresowań zgodne z zainteresowaniami uczniów, konsultacje przygotowujące do egzaminu klas ósmych, zajęcia z robotyki i kodowania, zajęcia szachowe, zajęcia w ramach wolontariatu, nauki pływania na krytej pływalni w Biłgoraju (uczniowie klas siódmych szkół podstawowych), zajęcia sportowe i rekreacyjne w ramach programu Szkolnych Klubów Sportowych, zajęcia w ramach szkolnego koła krajoznawczo-turystycznego, zajęcia taneczne oraz zajęcia teatralne, artystyczne i muzyczne.

W szkołach prowadzonych przez Gminę Biłgoraj według stanu na dzień 1 września 2021 roku wychowanie przedszkolne realizowało 213 dzieci, w łącznie 12 oddziałach. W szkołach prowadzonych przez Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych w Gminie Biłgoraj według stanu na dzień 1 września 2021 roku wychowanie przedszkolne realizowało 126 dzieci, w łącznie 9 oddziałach.

W Szkole Podstawowej w Hedwiżynie obecnie naukę realizuje 78 uczniów w 8 oddziałach, natomiast wychowanie przedszkolne realizuje 27 dzieci w 2 oddziałach. Łączna liczba zatrudnionych nauczycieli wynosi 16 osób. Szkoła oferuje zajęcia dodatkowe tj. zajęcia przygotowujące do egzaminu ósmoklasisty, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze w kl. I-III, wolontariat, koło tenisa stołowego.

- Szkoła Podstawowa w Hedwiżynie;

W latach 2010-2021 obserwowano fluktuację **liczby uczniów** w szkołach podstawowych, spowodowaną zarówno reformą edukacji, jak i zachodzącymi zmianami demograficznymi. Wpływ na liczbę uczniów podejmujących naukę w szkołach podstawowych na terenie Gminy Biłgoraj ma również jej bezpośrednie sąsiedztwo z miastem powiatowym – pomimo iż sieć szkolnictwa na terenie gminy zaspokaja potrzeby mieszkańców, duża rzesza uczniów podejmuje naukę w mieście.

KULTURA

Instytucje kultury prowadzą wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną, integrują poszczególne przedsięwzięcia kulturalne, a przygotowując zróżnicowane oferty skierowane do ludzi w każdym wieku, kreują postawy aktywnego uczestnictwa w życiu społeczno-kulturalnym danej społeczności. Ponadto instytucje te zapewniają, zwłaszcza dzieciom i młodzieży, atrakcyjne formy wypełnienia wolnego czasu. W miejscowości działalność kulturalną prowadzi Gminna Biblioteka Publiczna w Biłgoraju z filią w Hedwiżynie

Gminny Ośrodek Kultury w Biłgoraju służy zaspokojeniu potrzeb zbiorowych mieszkańców gminy w zakresie upowszechniania kultury, prowadzenia zespołów i kół zainteresowań, kultywowania tradycji ludowych regionu, sprawowania opieki i promocji nad amatorskim ruchem artystycznym i twórczością regionalną. Jest inicjatorem działań kulturalnych na terenie gminy, animatorem lokalnego środowiska i pomysłodawcą wielu artystycznych przedsięwzięć. Gminny Ośrodek Kultury w Biłgoraju zrzesza pod swoją opieką 16 zespołów: śpiewaczych i obrzędowo – śpiewaczych, w tym zespół dziewczęcy, chór i kapelę ludową. Ośrodek współpracuje również z twórcami ludowymi, którzy kultywują ginące rzemiosła i umiejętności, takie jak łubiarstwo, toczenie gromnic z wosku, wyrób drewnianych łyżek, palm i pisanek wielkanocnych.

Oprócz codziennej działalności kulturalnej, GOK organizuje szereg imprez cyklicznych, do których należy zaliczyć: Gminny Przegląd Kolęd i Pastorałek w Hedwiżynie.

SPORT I REKREACJA

Baza sportowo-rekreacyjna

Szkoła podstawowa w Hedwiżynie wraz z salą gimnastyczną zastępczą i boiskiem wielofunkcyjnym

Ponadto na terenie funkcjonuje infrastruktura rekreacyjna w postaci Otwartej Strefy Aktywności składającej się z siłowni zewnętrznej i placu zabaw.

KAPITAŁ SPOŁECZNY

Kapitał społeczny zaliczany jest do jednego z istotnych, endogenicznych czynników rozwoju lokalnego. Jakość kapitału społecznego i jego zaangażowanie w proces zarządzania wspólnotą gminną jest obecnie jednym z głównych przejawów dobrego zarządzania na poziomie lokalnym. Zwykle kapitał społeczny oceniany jest w takich kategoriach jak: aktywność obywatelska (mierzona między innymi udziałem w wyborach i organizacjach społecznych), zaradność mieszkańców (połączona z chęcią współpracy

i pomagania innym np. w ramach pomocy dobrosąsiedzkiej), poziom wzajemnego zaufania i bezpieczeństwa mieszkańców (również socjalnego), religijność oraz niski poziom występowania patologii społecznych.

Lokalna społeczność, w celu rozwoju i promocji swoich miejscowości skupia się w stowarzyszeniach działających na rzecz integracji lokalnej i organizacji wszelkiego rodzaju przedsięwzięć kulturalnych, turystycznych, oświatowych czy gospodarczych.

- Stowarzyszenie „JADWIŻANIE” w Hedwiżynie;

Ochotniczych Straży Pożarnych. Są to najdłużej działające stowarzyszenia, które realizują zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej, ochrony życia i mienia mieszkańców gminy, jak również z zakresu organizacji imprez kulturalnych, społecznych i sportowych.

- Ochotnicza Straż Pożarna w Hedwiżynie;

Kluby i zespoły sportowe, które działają nie tylko na rzecz rozwoju kultury fizycznej i rekreacji, ale również dążą do aktywizacji młodzieży i wspierania potencjału turystycznego obszaru. Mieszkańcy zrzeszają się również w ramach **zespołów śpiewaczych i śpiewaczo-obrzędowych** – które nie tylko integrują wokół siebie mieszkańców gminy lecz również są inicjatorami mniejszych i większych uroczystości skierowanych do lokalnej społeczności:

- Zespół śpiewaczy „Stok” z Hedwiżyna;

Skuteczność podejmowanych działań przez organizacje pozarządowe i inne podmioty społeczne zależy w dużym stopniu od ustalenia czytelnych zasad współpracy między gminą a tymi podmiotami, w określonych dziedzinach aktywności społecznej. Współpraca Gminy Biłgoraj z organizacjami pozarządowymi w 2021 r. opierała się na opracowanym i przyjętym Uchwałą Nr XXVII/176/20 Rady Gminy Biłgoraj z dnia 22 października 2020 r. **„Programie współpracy Gminy Biłgoraj z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2021 rok”**. Zgodnie z przedmiotowym dokumentem do priorytetowych zadań publicznych, które mogły być zlecane do realizacji organizacjom prowadzącym działalność statutową w danej dziedzinie zaliczono:

- pomoc społeczną (pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób, np. poprzez prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych; organizację wypoczynku dla dzieci; usługi opiekuńcze);
- ochronę i promocję zdrowia (działania na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, świadczenia z zakresu rehabilitacji leczniczej);
- edukację (działania na rzecz dzieci i młodzieży szkolnej, w tym także dzieci i młodzieży niepełnosprawnej);
- turystykę i krajoznawstwo (organizacja imprez turystyczno-krajoznawczych i rekreacyjnych oraz konkursów);
- kulturę i sztukę (organizacja imprez kulturalnych; opracowanie i publikacja wydawnictw o charakterze regionalistycznym);
- wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej (organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych, w tym także dla osób niepełnosprawnych, organizacja zawodów sportowych; organizacja i prowadzenie szkolenia w dyscyplinach sportowych oraz wspieranie rozwoju bazy sportowej);
- działalność na rzecz organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego (organizacja gminnego konkursu grantowego dla lokalnych organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego).

Współpraca finansowa realizowana była poprzez zlecenie zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

w trybie otwartych konkursów ofert. Współpraca z organizacjami pozarządowymi realizowana była także w formach pozafinansowych m.in. poprzez działania szkoleniowe, informacyjne, konsultacyjne, promocyjne i doradcze.

W tym miejscu warto również wspomnieć, że Gmina Biłgoraj, dążąc do wzmocnienia współpracy z organizacjami pozarządowymi znajdującymi się na jej terenie, w latach 2014-2015 realizowała projekt „**Współpracujemy profesjonalnie!**”, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Projekt realizowany był przez Fundację Aktywności Obywatelskiej we współpracy z gminami w Biłgoraju, Frampolu, Lubyczy Królewskiej i Zwierzyńcu. Jego celem było poszerzenie zakresu współpracy pomiędzy administracją publiczną, a środowiskiem pozarządowym gminy. W ramach projektu przedstawiciele gminy wraz z przedstawicielami organizacji pozarządowych opracowali samoocenę jakości współpracy jednostek z samorządu terytorialnego z organizacjami non-profit, a także odpowiednie standardy:

- wzajemnego informowania się Gminy Biłgoraj i organizacji pozarządowych o planach, zamierzeniach i kierunkach działań;
- prowadzenia konsultacji założeń projektów i aktów normatywnych, zasad realizacji innych przedsięwzięć;
- realizacji zadań publicznych z wykorzystaniem form finansowych;
- realizacji zadań publicznych z wykorzystaniem form niefinansowych;
- spierania inicjatyw obywatelskich i organizacji pozarządowych;

ANALIZA SWOT

Mocne strony	Słabe strony
• Korzystna lokalizacja (bliskość dużego ośrodka miejskiego, ważne szlaki komunikacyjne, • Różnorodne i cenne przyrodniczo środowisko naturalne i krajobrazowe, • Niski stopień degradacji i zanieczyszczenia środowiska (w tym lasów), • Korzystne trendy demograficzne (rosnąca liczba mieszkańców), • Spadające bezrobocie i rosnące wskaźniki zatrudnienia, • Rosnąca liczba przedsiębiorstw (w tym w sektorze budowlanym), • Dobre warunki do rozwoju produkcji ekologicznej • Wysoki stopień zwodociągowania i skanalizowania • Wolne tereny rekreacyjne do rozwoju różnych form turystyki, rozwój sieci szlaków i ścieżek rowerowych • zasoby kapitału społecznego • Korzystne warunki dla inwestycji OZE • Bogate zasoby niematerialnego dziedzictwa kulturowego	• Niska gęstość zaludnienia, • Stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców, • Rozdrobnienie gospodarstw rolnych oraz ich niska dochodowość, • Niedoinwestowanie przedsiębiorstw, • Niski standard nawierzchni dróg , • Niedostateczny stopień wyposażenia w infrastrukturę gazową i ciepłowniczą, • Brak infrastruktury turystycznej (w tym agroturystycznej) i infrastruktury aktywnego spędzania wolnego czasu, • Stosunkowo niska świadomość ekologiczna mieszkańców w tym dbałości o zachowanie czystego powietrza.

Szanse	Zagrożenia
• Korzystanie z pozytywnych impulsów rozwojowych generowanych przez miasto Biłgoraj, w tym wdrażanie inwestycji ZIT w miejskich obszarach funkcjonalnych • Wykorzystanie szans rozwoju społeczności wynikających z programów wspólnotowych oraz w ramach programów krajowych • Włączenie się w szeroki nurt rozwoju turystyki w Polsce (promocja, budowa infrastruktury, rozwój różnych produktów turystycznych, itd.), • Możliwość rozwoju produkcji żywności ekologicznej, • Rozwój nowych modeli biznesu i przedsiębiorczości prowadzący do rozwoju lokalnej gospodarki, w szczególności w oparciu o lokalne zasoby • Rozwój struktur klastrowych w oparciu o przedsiębiorstwa działające na terenie gminy • Rozwój infrastruktury terenów inwestycyjnych a poprzez to napływ zewnętrznych inwestycji i kapitału	• Bierność i niechęć mieszkańców do zmiany swojej sytuacji życiowej Wyludnianie się oraz postępująca degradacja społeczna • Starzenie się społeczności i migracje do miast, • Obniżanie się konkurencyjności (spowodowane niskim stanem infrastruktury, niskim poziomem rozwoju przedsiębiorczości, itd.). • Zła koniunktura gospodarcza w Polsce i na świecie obniżająca zdolność podmiotów gospodarczych w zakresie finansowania przedsięwzięć prorozwojowych, • Wzrost cen energii, usług i towarów uniemożliwiający realizację wielu projektów • Rosnąca konkurencja w województwie lubelskim w ramach przyciągania inwestorów zewnętrznych i turystów • Niestabilna sytuacja na wschodniej granicy Polski i światowa sytuacja geopolityczna

• Współpraca z samorządem Gminy Miasta Biłgoraj w celu rozwoju systemu wsparcia biznesu • Pozytywny wpływ napływu imigrantów (w szczególności z za wschodniej granicy) na demografię i rozwój gminy	
---	--

Z przeprowadzonej analizy SWOT wynika, że miejscowość charakteryzuje się typowymi cechami dla wielu w Polsce i dotyczą głównie niskiej gęstości zaludnienia, niskiej jakości kapitału ludzkiego, niewystarczającego rozwoju infrastruktury technicznej, turystycznej, słabo rozwiniętego rolnictwa oraz niskiej atrakcyjności inwestycyjnej. Czynniki te mają decydujący wpływ na słabo funkcjonującą gospodarkę lokalną, zdominowaną w dużym stopniu przez rozdrobnione i niedochodowe rolnictwo oraz niewystarczająco rozwiniętą przedsiębiorczość pozarolniczą. Z kolei słabo funkcjonująca gospodarka nie jest w stanie zapewnić mieszkańcom wystarczającej ilości miejsc pracy, przez co sytuacja materialna i jakość życia wielu gospodarstw domowych uzależniona jest w zbyt dużym stopniu od dochodów socjalnych.

Z drugiej strony miejscowość dysponuje znaczącymi atutami, które jeśli zostaną we właściwy sposób wykorzystane, mogą doprowadzić do uruchomienia pozytywnych mechanizmów rozwoju gminy. Atuty te to przede wszystkim czysta i różnorodna przyroda, dostępność terenów pod działalność gospodarczą i budownictwo oraz znaczne zasoby ludzkie.

WIZJA STRATEGICZNEGO ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI

Przy określaniu wizji rozwoju wziętą pod uwagę następujące czynniki:

- uwarunkowania zewnętrzne, czyli otoczenie zewnętrzne rozwoju gminy zdefiniowane w analizie SWOT jako potencjalne szanse i zagrożenie,
- uwarunkowania wewnętrzne, określone w analizie SWOT jako mocne i słabe strony,
- obowiązujące dokumenty strategiczne, zarówno te na poziomie gminy, jak i wyższym – na poziomie województwa i kraju,
- kompetencje samorządu gminnego, które stanowią punkt wyjścia do określenia działań i kluczowych projektów dla rozwoju gminy,
- konsultacje społeczne, przeprowadzone w formie badań

Kluczem do zmiany niekorzystnej sytuacji powinno być przede wszystkim ukierunkowanie działań na poprawę efektywności lokalnej gospodarki. Powinno to się odbywać poprzez lepsze wykorzystanie zasobów wewnętrznych, tkwiących chociażby w sektorze rolnym, jak i pozarolnym – na przykład poprzez aktywne wspieranie lokalnej przedsiębiorczości z ukierunkowaniem na nowe rozwiązania biznesowe oraz współpracę w tym zakresie z samorządem Miasta Biłgoraja. W swoich strategicznych działaniach gmina powinna również zadbać o poprawę swojej atrakcyjności, po to aby zwiększyć szanse na przyciąganie potencjalnych inwestorów i turystów z zewnątrz. Dlatego też należy dążyć przede wszystkim do poprawy stanu infrastruktury drogowej oraz stworzenia terenów inwestycyjnych do rozwoju przedsiębiorczości. Rozwojowi rekreacji i turystyki powinno towarzyszyć tworzenie odpowiedniej infrastruktury oraz nacisk na ochronę dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego gminy a także ochrona środowiska naturalnego, m.in. poprzez wykorzystanie OZE. Działania te należy wspierać poprzez aktywną promocję oraz poprawę efektywności zarządzania gminą, prowadzącą między innymi do jak najlepszego wykorzystywania środków unijnych skierowanych na rozwój.

Kolejnym pożądanym kierunkiem rozwoju miejscowości Hedwiżyn mającym wpływać na podniesienie poziomu życia mieszkańców powinien być rozwój infrastruktury oraz doprowadzenie do większej integracji społecznej w gminie i poprawy jakości kapitału ludzkiego. Lepsza jakość kapitału ludzkiego i społecznego wpłynie korzystnie na ogólną atrakcyjność miejscowości oraz wywoła dodatkowe mechanizmy rozwojowe. Środkiem do osiągnięcia tego celu powinny być działania nakierowane na mobilizowanie mieszkańców do większej aktywności społecznej, przy jednoczesnym ograniczaniu negatywnych zjawisk ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprzez stwarzanie lepszych warunków do zamieszkania i podjęcia pracy dla tych mieszkańców gminy, którzy po zdobyciu wykształcenia wyjeżdżali w celu znalezienia atrakcyjnej pracy i osiedlenia się. Ponadto wzmocnienie integracji i aktywności społecznej z jednoczesnym budowaniem postaw obywatelskich.

Należy oczekiwać, iż pozytywne zmiany, jakie zajdą w wyniku realizacji szeregu działań nakierowanych na rozwój gospodarki i zasobów ludzkich, przyczynią się w dłuższej perspektywie czasu do poprawy jakości życia mieszkańców, co jest celem nadrzędnym niniejszego Planu. Jednym z elementów wpływających na poziom jakości życia mieszkańców jest poziom infrastruktury technicznej. Mimo, że infrastruktura jest stale modernizowana i rozbudowywana, nie spełnia oczekiwań mieszkańców. W dużej

mierze odnosi się to do stanu dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich, ale również budynków użyteczności publicznej. Zalecane są prace związane z przebudową i dostosowaniem wymienionych obiektów do potrzeb mieszkańców oraz obowiązujących standardów jakości związanych również z ochroną środowiska.

Wyzwaniem które należy postawić przed samorządem jest wprowadzenie działań mających na celu wzmacnianie spójności i integralności społecznej, budowanie silnej tożsamości lokalnej, poczucia przywiązania do miejsca zamieszkania, jego specyfiki i historii, m.in. poprzez tworzenie miejsc integracji społecznej.

Partycypacja to liczne działania, metody i techniki uczestnictwa obywateli w określaniu potrzeb i problemów społecznych oraz partnerskie współdziałanie, to faktyczny udział społeczeństwa w podejmowaniu ważnych decyzji rozwojowych. Wspieranie aktywności obywatelskiej oraz partycypacji społecznej mieszkańców będzie się odbywało m.in. poprzez wsparcie organizacji pozarządowych przy pomocy doradztwa i mentoringu oraz dzięki wprowadzeniu mechanizmów zwiększających udział obywateli w kształtowaniu polityki rozwoju.

System monitorowania jest ważnym elementem w procesie wdrażania strategii. Dane z monitoringu służą do oceny skuteczności realizowanych działań i pozwalają na bardziej efektywne wydatkowanie środków publicznych.

Zakłada się, że instytucją odpowiedzialną za ogólną koordynację i monitorowanie procesu realizacji Planu będzie Urząd Gminy w Biłgoraju, którego zadaniem będzie w szczególności zbieranie i przekazywanie partnerom społecznym i gospodarczym informacji o dostępnych źródłach finansowania zewnętrznego (kierowanie potencjalnych beneficjentów do odpowiednich instytucji), informowanie społeczności lokalnej o istnieniu strategii i obranych kierunkach rozwoju, a także o postępach i efektach jej wdrażania.

REZULTATY KONSULTACJI SPOŁECZNYCH- DO UZUPEŁNIENIA PO PRZEPROWADZENIU KONSULTACJI

WYKAZ ZADAŃ PLANOWANYCH DO REALIZACJI W LATACH 2022-2029

WYKAZ ZADAŃ PLANOWANYCH DO REALIZACJI W LATACH 2022-2029					
Lp.	Nazwa zadania	Wartość szacunkowa/kosztorysowa (w tys. zł)	Przewidywane źródła finansowania	Podmiot realizujący	Uwagi/powiązania z innymi programami, planami
TYP ZADANIA: BUDOWA/ROZBUDOWA/PRZEBUDOWA/REMONT BUDYNKÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ					
1	Rozbudowa/przebudowa/remont połączony z termomodernizacją budynku remizo-świetlicy w m. Hedwiżyn	1 500,00	Fundusze Europejskie, inne programy dostępne w okresie realizacji zadania, środki własne Gminy Biłgoraj	Gmina Biłgoraj	
TYP ZADANIA: ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII					
1	Montaż instalacji PV na budynku Szkoły Podstawowej w m. Hedwiżyn	50,00	Fundusze Europejskie, inne programy dostępne w okresie realizacji zadania, środki własne Gminy Biłgoraj	Gmina Biłgoraj	LPR,
2	Montaż instalacji PV na budynku remizo-świetlicy w m. Hedwiżyn	50,00	Fundusze Europejskie, inne programy dostępne w okresie realizacji zadania, środki własne Gminy Biłgoraj	Gmina Biłgoraj	LPR
3	Montaż instalacji PV na prywatnych budynkach mieszkalnych	2 000,00	Fundusze Europejskie, inne programy dostępne w okresie realizacji zadania, środki własne Gminy Biłgoraj	Gmina Biłgoraj	
4	Montaż kotłów c.o. opalanych biomasą w prywatnych budynkach mieszkalnych	1 000,00	Fundusze Europejskie, inne programy dostępne w okresie realizacji zadania, środki własne Gminy Biłgoraj	Gmina Biłgoraj	
5	Montaż instalacji solarnych (kolektory słoneczne) w prywatnych budynkach mieszkalnych	100,00	Fundusze Europejskie, inne programy dostępne w	Gmina Biłgoraj	

Plan Odnowy Miejscowości Hedwiżyn na lata 2022-2029

			okresie realizacji zadania, środki własne Gminy Biłgoraj		
6	Montaż pomp ciepła w prywatnych budynkach mieszkalnych	1 000,00	Fundusze Europejskie, inne programy dostępne w okresie realizacji zadania, środki własne Gminy Biłgoraj	Gmina Biłgoraj	

TYP ZADANIA: BUDOWA/ROZBUDOWA/REMONT OBIEKTÓW GOSPODARKI WODNO -ŚCIEKOWEJ

1	Budowa sieci wodociągowej Dyle - Hedwiżyn wraz z rozbudową i remontem ujęcia wody w miejscowości Dyle	4 000,00	Fundusze Europejskie, inne programy dostępne w okresie realizacji zadania, środki własne Gminy Biłgoraj	Gmina Biłgoraj	
---	---	----------	---	----------------	--

TYP ZADANIA: BUDOWA/PRZEBUDOWA/REMONT URZĄDZEŃ OŚWIETLENIA DRÓG I OŚWIETLENIA WNĘTRZOWEGO

1	Wymiana nieefektywnych źródeł oświetlenia ulicznego	100,00	Fundusze Europejskie, inne programy dostępne w okresie realizacji zadania, środki własne Gminy Biłgoraj	Gmina Biłgoraj	LPR
2	Budowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego (II linia zabudowy)	400,00	Fundusze Europejskie, inne programy dostępne w okresie realizacji zadania, środki własne Gminy Biłgoraj	Gmina Biłgoraj	LPR
3	Modernizacja oświetlenia wnętrznego w budynku szkoły podstawowej	100,00	Fundusze Europejskie, inne programy dostępne w okresie realizacji zadania, środki własne Gminy Biłgoraj	Gmina Biłgoraj	

TYP ZADANIA: BUDOWA/PRZEBUDOWA/REMONT DRÓG GMINNYCH

1	Budowa drogi gminnej w Hedwiżynie – II linia zabudowy	5000,00	Fundusze Europejskie, inne programy dostępne w okresie realizacji zadania, środki własne Gminy Biłgoraj	Gmina Biłgoraj	
---	---	---------	---	----------------	--

Plan Odnowy Miejscowości Hedwiżyn na lata 2022-2029

2	Budowa dróg gminnych (łączniki do DW 858)	2000,00	Fundusze Europejskie, inne programy dostępne w okresie realizacji zadania, środki własne Gminy Biłgoraj	Gmina Biłgoraj	
3	Budowa chodnika przy drodze gminnej	3000,00	Fundusze Europejskie, inne programy dostępne w okresie realizacji zadania, środki własne Gminy Biłgoraj	Gmina Biłgoraj	

TYP ZADANIA: BUDOWA/PRZEBUDOWA/REMONT DRÓG POWIATOWYCH

1	Przebudowa drogi powiatowej nr 2920L	7000,00	Fundusze Europejskie, inne programy dostępne w okresie realizacji zadania, środki własne Gminy Biłgoraj	Powiat Biłgorajski	
---	--------------------------------------	---------	---	--------------------	--

TYP ZADANIA: BUDOWA/ROZBUDOWA/REMONT DRÓG WOJEWÓDZKICH

1	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 858	170 000,00	Fundusze Europejskie, inne programy dostępne w okresie realizacji zadania, środki własne Gminy Biłgoraj	Samorząd Województwa Lubelskiego	
---	--------------------------------------	------------	---	----------------------------------	--

TYP ZADANIA: BUDOWA INFRASTRUKTURY TURYSTYKI REKREACYJNEJ

1	Budowa infrastruktury rowerowej na trasie Biłgoraj - Hedwiżyn	2 500,00	Fundusze Europejskie, inne programy dostępne w okresie realizacji zadania, środki własne Gminy Biłgoraj	Gmina Biłgoraj Samorząd Województwa Lubelskiego	LPR
2	Budowa centrum rekreacyjnego przy budynku remizo-światlicy w m. Hedwiżyn	1 000,00	Fundusze Europejskie, inne programy dostępne w okresie realizacji zadania, środki własne Gminy Biłgoraj	Gmina Biłgoraj	